

FDI xanh không chỉ là cuộc đua hút vốn, mà là phép thử năng lực chuyển đổi của Việt Nam

08:44 19/07/2026

Thu hút FDI xanh đang trở thành mục tiêu của nhiều quốc gia trong bối cảnh kinh tế toàn cầu chuyển dịch theo hướng phát triển bền vững. Với Việt Nam, câu hỏi không còn là làm thế nào để thu hút nhiều vốn hơn, mà là làm sao để trở thành điểm đến của những dự án tạo ra giá trị gia tăng cao, công nghệ sạch và đóng góp lâu dài cho nền kinh tế. Điều đó đòi hỏi sự thay đổi từ tư duy cạnh tranh bằng ưu đãi sang cạnh tranh bằng chất lượng môi trường đầu tư.

Khi "xanh" trở thành điều kiện để dòng vốn dịch chuyển

Làn sóng chuyển đổi xanh đang làm thay đổi tiêu chí lựa chọn địa điểm đầu tư của các tập đoàn đa quốc gia. Nếu trước đây chi phí lao động, ưu đãi thuế hay giá thuê đất là những yếu tố quyết định, thì nay khả năng tiếp cận năng lượng tái tạo, mức phát thải carbon, hệ thống logistics xanh, chuỗi cung ứng bền vững và tiêu chuẩn ESG đang ngày càng trở thành những "tấm vé" bắt buộc.

Xu hướng này cũng đang tác động rõ nét đến Việt Nam. Những năm gần đây, Việt Nam liên tục nằm trong nhóm quốc gia thu hút FDI lớn của khu vực. Năm 2025, tổng vốn FDI đăng ký đạt 38,42 tỷ USD, vốn thực hiện đạt 27,62 tỷ USD - mức cao nhất trong vòng 5 năm. Động lực này tiếp tục được duy trì trong nửa đầu năm 2026 khi tổng vốn đăng ký đạt 34,65 tỷ USD, tăng 61% so với cùng kỳ năm trước.

Thu hút FDI xanh không chỉ dựa vào ưu đãi đầu tư mà còn phụ thuộc vào chất lượng hạ tầng, nguồn nhân lực và môi trường kinh doanh bền vững. Ảnh do AI tạo.

Tuy nhiên, nếu bóc tách cơ cấu dòng vốn, có thể thấy phần lớn FDI vẫn tập trung vào các ngành chế biến, chế tạo truyền thống, bất động sản và một số lĩnh vực sản xuất công nghiệp. Những dự án thực sự đáp ứng tiêu chí xanh, sử dụng công nghệ tiên tiến hoặc tạo tác động tích cực tới mục tiêu giảm phát thải vẫn chưa chiếm tỷ trọng đáng kể.

Theo thống kê nghiên cứu giai đoạn 1988-2024, Việt Nam mới thu hút khoảng 5.079 dự án FDI xanh với tổng vốn đăng ký hơn 50,9 tỷ USD. Các dự án chủ yếu tập trung vào sản xuất và phân phối điện, xử lý chất thải, cấp nước cùng một số lĩnh vực khoa học công nghệ. So với tổng quy mô FDI mà Việt Nam đã thu hút trong nhiều thập kỷ qua, con số này vẫn còn khá khiêm tốn.

Điều đó cho thấy Việt Nam đang thu hút được nhiều vốn đầu tư nước ngoài, nhưng chưa thực sự tạo được sức hút mạnh đối với dòng vốn chất lượng cao gắn với chuyển đổi xanh.

Thu hút FDI xanh không thể chỉ dựa vào ưu đãi

Trong nhiều năm, lợi thế cạnh tranh của Việt Nam chủ yếu đến từ nguồn lao động dồi dào, chi phí sản xuất thấp và chính sách ưu đãi đầu tư. Tuy nhiên, khi nhiều quốc gia trong khu vực cùng áp dụng các chính sách tương tự, khoảng cách cạnh tranh ngày càng thu hẹp.

Đối với các nhà đầu tư xanh, ưu đãi thuế chỉ là một trong nhiều yếu tố được cân nhắc. Điều họ quan tâm nhiều hơn là khả năng vận hành chuỗi sản xuất ổn định trong nhiều năm, nguồn điện sạch đủ công suất, hệ thống logistics hiện đại, thủ tục hành chính minh bạch và môi trường chính sách có tính dự báo.

Đây cũng là những lĩnh vực mà Việt Nam vẫn còn nhiều dư địa cải thiện.

Một số khu công nghiệp sinh thái đã được hình thành nhưng quy mô còn hạn chế. Hệ thống truyền tải điện tại nhiều địa phương chưa theo kịp tốc độ phát triển năng lượng tái tạo. Chi phí logistics vẫn ở mức cao so với nhiều quốc gia trong khu vực, làm gia tăng chi phí sản xuất và xuất khẩu.

Bên cạnh đó, quá trình chuyển đổi số trong quản lý đầu tư, cấp phép dự án và chia sẻ dữ liệu vẫn chưa đồng bộ. Không ít doanh nghiệp vẫn phải thực hiện nhiều thủ tục qua nhiều cơ quan khác nhau, kéo dài thời gian chuẩn bị đầu tư.

Trong khi đó, yêu cầu của các tập đoàn toàn cầu ngày càng cao. Nhiều doanh nghiệp chỉ lựa chọn những địa điểm có khả năng chứng minh nguồn điện sạch, đáp ứng tiêu chuẩn giảm phát thải trong toàn bộ chuỗi sản xuất và có hệ sinh thái doanh nghiệp phục trợ đủ năng lực.

Điều này cho thấy cạnh tranh thu hút FDI xanh không còn là cuộc đua về mức ưu đãi, mà là cuộc cạnh tranh về chất lượng hạ tầng, chất lượng thể chế và năng lực phục vụ nhà đầu tư.

Xây dựng hệ sinh thái để giữ chân dòng vốn dài hạn

Nghị quyết số 10-NQ/TW về phát triển kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài đã xác định định hướng chuyển từ thu hút đầu tư theo số lượng sang ưu tiên chất lượng, hiệu quả, công nghệ và bảo vệ môi trường.

Để hiện thực hóa mục tiêu này, điều quan trọng là xây dựng được một hệ sinh thái đầu tư đủ sức hấp dẫn đối với các dự án xanh.

Trước hết, cần đẩy nhanh phát triển các khu công nghiệp sinh thái, khu công nghệ cao và trung tâm logistics hiện đại, tạo điều kiện để doanh nghiệp dễ dàng kết nối chuỗi cung ứng trong nước cũng như quốc tế.

Song song với đó là đầu tư mạnh hơn cho hạ tầng năng lượng sạch. Việc triển khai hiệu quả Quy hoạch điện VIII, mở rộng hệ thống truyền tải và nâng cao tỷ trọng điện gió, điện mặt trời sẽ góp phần bảo đảm nguồn điện ổn định cho các dự án công nghệ cao.

Một yếu tố không kém phần quan trọng là nguồn nhân lực. FDI xanh thường đi kèm với công nghệ hiện đại, tự động hóa và yêu cầu lao động có trình độ cao. Nếu không chuẩn bị sẵn đội ngũ kỹ sư, chuyên gia và lao động kỹ thuật đáp ứng yêu cầu mới, Việt Nam sẽ khó tận dụng được cơ hội tiếp nhận công nghệ cũng như tham gia sâu hơn vào chuỗi giá trị toàn cầu.

Bên cạnh đó, việc xây dựng bộ tiêu chí xác định dự án FDI xanh cũng cần được đẩy nhanh. Đây sẽ là cơ sở để sàng lọc, lựa chọn các dự án phù hợp với định hướng phát triển bền vững, đồng thời tránh tình trạng các dự án sử dụng công nghệ lạc hậu hoặc tiêu tốn nhiều tài nguyên "khoác áo xanh" để hưởng ưu đãi.

Trong bối cảnh các nền kinh tế đều đặt mục tiêu trung hòa carbon và tiêu chuẩn môi trường ngày càng khắt khe, FDI xanh sẽ trở thành nguồn lực quan trọng để thúc đẩy đổi mới công nghệ, nâng cao năng lực sản xuất và cải thiện vị thế của Việt Nam trong chuỗi cung ứng toàn cầu.

Thay vì chạy theo quy mô vốn đăng ký, mục tiêu cần hướng tới là chất lượng của từng dự án đầu tư. Một dự án có khả năng chuyển giao công nghệ, sử dụng năng lượng sạch, tạo giá trị gia tăng lớn và kết nối hiệu quả với doanh nghiệp trong nước sẽ mang lại tác động dài hạn hơn nhiều so với những dự án chỉ tận dụng lợi thế chi phí thấp.

Khi lợi thế lao động giá rẻ dần suy giảm, năng lực cạnh tranh của Việt Nam sẽ được quyết định bởi chất lượng hạ tầng, thể chế, nguồn nhân lực và khả năng đáp ứng các tiêu chuẩn phát triển xanh. Chỉ khi xây dựng được nền tảng đó, Việt Nam mới không chỉ thu hút được FDI xanh mà còn giữ chân được các nhà đầu tư chiến lược, biến dòng vốn này thành động lực thực sự cho tăng trưởng bền vững trong nhiều thập kỷ tới.

Minh Thành (t/h)